

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Факультет комп'ютерних наук та кібернетики

## **РЕФЕРАТ**

зі Вступу до університетських студій

на тему:

**«Особливості системи освіти у Великій Британії»**

**Виконав:**

студент 1 курсу,

групи ПІ-12

спеціальності «Інженерія програмного забезпечення»

Гончаренко Ілля Сергійович

**Науковий керівник:**

кандидат історичних наук

Набока Сергій Валерійович

Київ - 2022

# ЗМІСТ

*Вступ*

*Розділ I. Історія*

*Розділ II. Освітні реформи*

*Розділ III. Регіональні особливості структури освіти*

*Розділ IV. Загальна характеристика системи освіти в Великій Британії*

*Розділ V. Вища освіта в Великій Британії*

*Розділ VI. Навчання іноземців*

*Висновок*

*Список використаних ресурсів:*

## Вступ

Великобританія — одна з найпопулярніших країн для навчання у світі. На сьогоднішній час англійська мова є увійшла у трійку мов міжнародного спілкування. Сьогодні англійську освіту вважають еталонною у сферах бізнесу та фінансів, високих технологій, мистецтва, дизайну.

Тому освіта, отримана у Великій Британії, дає значні переваги й розкриває більші можливості для випускників англійських шкіл, коледжів та університетів.

на сьогоднішній час освіта у Великобританії є однією з найвигідніших інвестицій. Випускники британських університетів займають ключові позиції в комерційних структурах, державних установах, наукових закладах тощо. Учні, які закінчили загальноосвітні школи у Великобританії, мають високі шанси вступу до будь-яких університетів світу. Британська система освіти отримала свій розвиток протягом багатьох століть і на сьогодні підпорядкована чітким та високим стандартам якості. Кваліфікації та спеціальності в Сполученому Королівстві визнаються в усьому світі. Рівень отриманих знань забезпечує в майбутньому істотні кар'єрні переваги. Випускники британських учбових закладів традиційно стають предметами полювання рекрутерів - «мисливців за головами».

Традиційно в системі освіти Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії виділяють три підсистеми: Англія та Уельс, Північна Ірландія та Шотландія. Перші дві підсистеми мало чим відрізняються одна від одної, освітня ж підсистема Шотландії розвивалася ізольовано.

Систему освіти Великої Британії можна розділити на державний та приватний сектори, але перевагу має саме державний сектор, адже держава регулює і підтримує систему фінансуванням, оподаткуванням та законодавством.

Перші школи існували на території Англії ще в часи, коли майже вся вона входила до складу Римської імперії. Надалі система освіти спочатку обслуговувала церкву і керівну адміністрацію країни, а з середньовіччя розвивалася паралельно з економікою країни, задовольняючи її потреби.

В Англії університети виникають дещо пізніше, ніж у Франції, Італії та Іспанії. Засновані на початку XIII століття університети в Оксфорді й Кембриджі, кілька століть репрезентували всю її вищу освіту. Вони мали внутрішнє управління, не залежали від держави, утримувалися на власні кошти, що отримували від пожертвувань, уряд не втручався в життя університету. Основу предметів, які викладалися в університетах, становили: мова, історія, математика, а згодом – філософія, природознавство. Аж до XIX століття вони залишались єдиними університетами в країні. Наступні університети з'явилися тільки після 1830 року під тиском суспільних вимог періоду індустріальної революції та нових потреб країни. Та й після цього вища освіта країни була елітарною і охоплювала надто малий відсоток молоді. Оксфорд і Кембридж, майже одразу, після свого виникнення, набули національного характеру на відміну від континентальних університетів, які були космополітичними.

З кінця XIX століття у Англії були засновані технічні коледжі, але їхні дипломи вважались нижчими від академічного стандарту університетів. Лише з 1956 р., зі створенням Національної ради з присудження академічних звань, дипломи закладів технічного сектора вищої освіти підняли до рівня бакалаврських.

До 60-х років минулого століття коледжі ділилися за статевою ознакою: 19 чоловічих і 4 жіночих у Кембриджі та 22 чоловічих і 5 жіночих в Оксфорді. Тепер усі чоловічі коледжі приймають і жінок, а чотири коледжі (по два в кожному з університетів) залишаються лише жіночими.

Кінець XX ст. став періодом активного реформування освітньої системи Великобританії. Сучасні радикальні перетворення в освіті Англії розпочались з Акту Бейкера, прийнятого урядом М. Тетчер у 1988 році. Реформа, за цим актом, здійснювалась на основі синтезу неоконсервативної та неоліберальної освітньої ідеологій. Провідною її ідеєю стало забезпечення високої якості освіти через введення освітніх стандартів - національних навчальних програм, рівнів навчальних досягнень учнів кожного класу з кожного предмету, національних тестів з англійської мови, математики та природничих наук. Були введені національні навчальні програми, що відповідали кожному рівню окремого класу, тести з контролю знань. Було визначено предметні основи, такі як математика, англійська мова, географія,

Проте ця система зазнала певної критики серед англійських освітян, як така, що нехтує певними принципами соціальної справедливості на користь високої якості освіти «для не багатьох».

Нова епоха освітніх реформ розпочалась із приходом до влади у 1997 році лейбористського уряду Т. Блера. Нова освітня політика задекларувала свої наміри щодо повернення пріоритетності принципу рівності й соціальної справедливості. Провідну ідею неолейбористської освітньої реформи сформульовано так: «Високі вимоги та велика підтримка». Один з авторів даної реформи М. Барбер, зазначав, що успішність освіти прямо пропорційно залежить від характеру вимог та її підтримки владою.

Сучасний уряд Англії наполягає на абсолютній нагальності радикальних змін в освіті. Є висока необхідність переконання середнього класу в дієвості державної освітньої системи, у її спроможності задовольнити потреби у якісній освіті. Дана програма опирається на ряд принципів: амбіційні стандарти, децентралізація відповідальності, високий рівень інформованості суспільства, чітко поставлені освітні цілі, звітність, втручання у справи шкіл.

Механізми освітніх реформ реалізуються в контексті кількох стратегій, що безпосередньо стосуються ідеї забезпечення соціальної рівності та справедливості в освіті.

Перша - підтримка раннього розвитку дитини. Вона включає в себе: 1) надання допомоги бідним сім'ям для забезпечення нормального розвитку дитини; 2) гарантія кожній дитині, починаючи з трьох років, права на отримання дошкільної освіти; 3) розробка та прийняття стандартів дошкільної освіти.

Друга - це національні стратегії мовної та числової грамотності. Ними передбачені: 1) введення у початковій школі щоденних уроків з мови та математики; 2) поширення передового педагогічного досвіду; 3) моніторинг результатів запроваджених стратегій; 4) додаткова допомога «проблемним» учням і школам.

Третя - спрямована на перебудову середньої освіти.

Оскільки в Англії найбільш проблемними залишаються школи великих міст, через їх різноманітний національний, етнічний та релігійний склад, то уряд розпочав втілювати програму яка отримала назву «Високоякісна освіта в містах». Вона включає в себе сім складових.

1. «Обдаровані і талановиті» - запровадження спеціальних навчальних програм для 10% найбільш обдарованих і талановитих дітей. 2. «Усунення бар'єрів, що заважають навчанню» - введення в штат кожної школи посади консультанта, який піклується про життя дітей за межами навчального закладу, вивчає обставини, що заважають навчанню. 3. «Підтримка позитивної поведінки» - створення у школах спеціальних підрозділів для боротьби з проблемами шкільного насильства без виключення важковиховуваних учнів із школи. 4. «Школи-маяки» - поширення досвіду кращих шкіл. 5. «Спеціалізовані школи» - запровадження досвіду кращих спеціалізованих шкіл країни у навчальних закладах, що розташовані у складних в соціально-економічному плані районах з метою зменшення «прірви» між рівнями їх навчальних показників. 6. «Міські початкові центри» - використання технічних та навчальних можливостей середніх шкіл для надання освітніх послуг всім, хто бажає, в межах даної комуни не тільки в шкільний час, а й у вечірній, недільні і святкові дні. 7. «Зони освітньої дії» - об'єднання шкіл, що обслуговують складні в соціально-економічному відношенні території у мережі, з метою інтеграції закладів початкової та середньої освіти та координації всіх соціальних послуг на даній території

### Розділ III. Регіональні особливості структури освіти

3.1 . Північна Ірландія Загальна організація та реформи структури системи обов'язкової освіти Північної Ірландії характеризується за дев'ятьма параметрами:

- дошкільна освіта (Nursery education) – надається дошкільними закладами освіти та у спеціально створених дошкільних класах початкової школи;
- початкова освіта (Primary education – in primary schools);
- перехід від початкової до середньої освіти (Transfer from primary to secondary education);
- середня освіта (Secondary education) – надається в середніх intermediate schools (учням від 11 до 16 років та за певних умов – учням від 16 до 18 років) і в середніх класичних школах – in grammar schools учням від 11 до 18 років);
- спеціальна освіта (Special education – за Указом про освіту і бібліотеки від 1986 року – для забезпечення освітою дітей віком до 19 років з особливими проблемами у навчанні);
- освітній модуль національної професійної кваліфікації (NVQS – National Vocational Qualifications – з 1986 року як чотирирівневий модуль, потім – як п'ятирівневий, зорієнтований на оволодіння всіма робочими професіями в промисловості);

### 3.2. Шотландія

В структурі обов'язкової освіти Шотландії характерним є те, що тут не відбулося змін вікових параметрів початку й завершення обов'язкового навчання, без змін залишилися вікові параметри переходу від початкової освіти до середньої, вільний – незалежно від рівня досягнень – вступ до установ середньої освіти. Акт допомоги отримання місць 1981 р. сприяв зменшенню обсягів фінансових витрат для тих обдарованих учнів, які мають бажання вчитися у приватних школах, де навчаються в цілому 4,3% дітей Шотландії.

Проведення реформи оцінювання – введення стандартного оцінювання (Standart Grade) та Revised Highers створило сприятливі умови для одержання професійної кваліфікації, яку забезпечує сертифікат національних модулів

(National Certificate modules), що є додатком до Шотландського атестата зрілості (Scottish Certificate of Education courses).

Акт 1981 р. впроваджує юридичне право батьків на вибір тієї чи іншої школи (Parental choice of school), зумовлений різними причинами, зокрема, переважно географічною близькістю до місця своєї роботи (proximity to work) або певною зручністю (convenience) чи рейтингом обраної школи. У гірських регіонах Шотландії практикується через відсутність достатньої кількості викладачів – дистанційна форма навчання (distance learning including the use of IT).

Розділ IV. Загальна характеристика системи освіти в Великій Британії  
Обов'язкова освіта у Великій Британії починається з п'яти років.

1. Початкова освіта (5-11 років). Перший ступінь – Prepreparatory School (підготовча школа) передбачає всього два обов'язкові предмети – англійську і математику, за бажанням можна вивчати історію, географію, музику, мистецтво. Деякі британські школи приймають з двох років. Із 4 років передбачені підготовчі класи (prepreparatory school). Також діти вчать техніку й мистецтво.

Другий ступінь – Primary (або Preparatory) School (початкова школа) – з 8 до 11 або 13 років учні одержують знання із загальноосвітніх предметів, теорії мистецтва, релігії й етики. Додаються основи фізики, хімії та біології.

2. Середня освіта (11-16 років). Secondary School (середня школа) зобов'язує вивчення обов'язкової державної програми де входять всі основні предмети шкільного циклу і різноманітні факультативи, учні вибирають від п'яти до десяти дисциплін, з яких через два роки і складатимуть іспит General Certificate Secondary Education, GCSE (сертифікат про середню освіту). В 14 років школяр починає готуватися до складання іспитів на документ про середню освіту – GCSE.

3. Подальше навчання Further education у Англії відноситься до продовження освіти після закінчення обов'язкового навчання за програмами, що не ведуть до отримання наукового ступеню або його еквівалента. Як правило, це:



- Академічне навчання, в результаті якого отримують сертифікати GCE-A level або GCE-AS level з декількох предметів (зазвичай, не менше трьох). Ці сертифікати надають право вступу до британських університетів;

- Професійне навчання, в результаті якого отримують NVQ (National Vocational Qualification). Успішне закінчення цих курсів дає можливість почати професійну діяльність у вибраній учнями області;

- Професіонально-академічне навчання, в результаті, якого отримують GNVQ (General National Vocational Qualification). Успішне закінчення цих курсів дає можливість як почати професійну діяльність у вибраній вами області, так і продовжити навчання в університеті, але треба враховувати те, що британські університети при прийомі віддають перевагу власникам GCE-A level або GCE-AS level сертифікатів

Післясередня освіта неуніверситетського рівня надається численними технічними та іншими коледжами, програми яких мають чітку фахову орієнтацію.

У Великобританії прийнята система буквеного позначення оцінок: від „A\*” до „U”

A\* – найвища оцінка, виставляється досить рідко, A – відмінно, B – дуже добре, C – добре, D – не зовсім успішно, E – погано, F – дуже погано, N – не атестований, U – провал (unclassified).

Формально тільки „U” означає, що іспит не складено. Але на практиці – при оцінці нижче „E” рівносильні двійці.

При складанні іспиту A-level незадовільними можна вважати оцінки нижче D, оскільки з таким результатом ви навряд чи вступите до університету. При прийомі у вищий навчальний заклад букви нерідко переводять у бали.

Право вступу до вищого навчального закладу без іспитів надає атестат про загальну освіту підвищеного рівня (скорочено “A level”).

Державні школи Великої Британії в цілому забезпечують добру загальну освіту. Політика уряду спрямована на повсюдне підвищення освітніх стандартів.

Іноземні учні можуть відвідувати державні школи за умови, що їхні батьки влаштувалися у Великій Британії або працюють у країні вже тривалий строк.

Приватні школи-пансіони. За законом всі незалежні школи, що мають більше п'яти учнів у віці до 16 років, проходять реєстрацію в Департаменті освіти й працевлаштування DfEE, що робить для них обов'язковими всі державні нормативи. Незалежні школи часто працюють з іноземними учнями, виділяючи для них не більше 10% місць. Біля 85% випускників незалежних шкіл продовжують вчитися по закінченні середньої освіти.

Всі середні навчальні заклади зобов'язані відповідати загальнонаціональній навчальній програмі, а незалежні школи мають право формувати свої навчальні плани, виходячи з особистих запитів учнів.

Також існує низка спеціальних шкіл для обдарованих дітей - приватних і державних. Найбільш відомі школи церковно-хорового співу, музичні, балетні, школи драматичного мистецтва. У більшості з них можливе навчання на пансіоні. Більшість має солідний досвід роботи з учнями з-за кордону. Крім цього, існує мережа шкіл для дітей з обмеженими можливостями: глухота, сліпота, фізичні відхилення, виражені складності в навчанні, низька успішність і складність в спілкуванні, фізичні недоліки без проблем у спілкуванні й здатності до навчання, аутизм, дезадаптація до оточуючого середовища (діти з проблемами поведінки, включаючи неадекватно агресивних); ослаблені діти (з соматичними хворобами); діти, котрі відновлюють своє здоров'я після лікування в лікарні. Рішення про направлення дитини на спеціальне навчання приймається в два етапи:

- 1) виявлення неможливості навчання дитини в масовій школі;
- 2) вибір конкретної спеціальної школи, в якій можуть бути ефективно вирішені проблеми дитини.

Велика увага надається фізичному розвитку і спорту.

В усіх школах форма є обов'язковою, а в деяких дівчатам заборонено користуватись косметикою та прикрасами, робити складні зачіски. Вимоги до поведінки також достатньо суворі. Тих, кого спіймали при палінні на території школи, перед тим як відрахувати декілька разів попередять, але за вживання алкоголю чи участь у бійці виганяють відразу.

## Розділ V. Вища освіта в Великій Британії

Британські університети – це великі науково–навчальні комплекси, що включають коледжі, магістерські та докторські школи, дослідні інститути, наукові центри, обсерваторії та ін.

Усі університети Великобританії мають високий рівень автономії у визначенні курсів, програм і методів навчання. Посередницькі функції між урядом та університетами покладено на три ради університетських фондів. До складу цих рад входять представники закладів вищої освіти з регіонів, шкіл та ліцеїв, роботодавців. Консультативним органом в оцінюванні є комітет ректорів, який з 1992 р. перейменований на Комітет з якості вищої освіти.

Закінчивши університет, випускник одержує ступінь або свідоцтво про отриману професію. У країні немає єдиного зразка диплома про освіту. Тут захищеними є лише титули «бакалавр», «магістр», «доктор».

Головну роль у системі вищої освіти відіграють університети, передусім Лондонський, Кембриджський та Оксфордський. Британські університети, головним чином, гуманітарного спрямування. Технічні спеціальності студенти здобувають в університетських коледжах, на технічних факультетах університетів, а також у спеціальних інститутах, що не входять до складу університетів.

Для зарахування абітурієнти подають свої заяви у службу прийому в університети і коледжі (UCAS), вказуючи до п'яти бажаних закладів. Документи направляються у заклади вищої освіти, які вирішують, чи вартує кандидат зарахування. Зацікавлені органи встановлюють квоти місць (держсекретар з освіти – для вчителів, департамент охорони здоров'я – для лікарів тощо). Якщо кількість заяв перевищує квоту чи кількість вільних місць в аудиторіях, застосовується відбір, форми якого визначаються самими закладами вищої освіти. Право на квотування мають і органи розподілу фондів та ресурсів. Три університети (Oxford, Cambridge, Durham) проводять для абітурієнтів конкурсні вступні іспити.

Навчання розпочинається 1 вересня і формально закінчується 30 серпня, але насправді навчальний рік коротший. Кожний заклад вищої освіти автономний у

плануванні навчального року за умови дотримання загальних критеріїв: закінчення занять у червні, кілька (3–5) тижнів перерви на головні релігійні свята. Відтак, навчальний рік поділяється на три частини, але в останній більшість закладів вищої освіти скорочує кількість навчальних годин для надання студентам часу на перегляд матеріалу і підготовку до підсумкових екзаменів. Частина університетів має проміжні канікули (до 8 тижнів) як час для самостійного навчання студентів. Однак усе відчутнішою є тенденція до двосеместрового року з канікулами між семестрами. Усі заклади вищої освіти автономні у встановленні методів контролю роботи і знань студентів: більшість робить наголос на підсумкових екзаменах, часто проводиться поточний контроль з урахуванням його результатів під час вирішення питання про перехід на наступний курс чи рівень. Після закінчення програми першого циклу студент може отримати такі оцінки: найвищу (Class 1), дуже добру (Class 2, Division 1) з правом продовження навчання на другому циклі, непогану (Class 2, Division 2 чи «two–two»), найнижчу (Class 3). Для переходу з першого рівня на другий необхідно виконати досить високі академічні вимоги (диплом бакалавра з відзнакою) і показати глибокі знання з предмета спеціалізації.

Більшість абітурієнтів обирають курси навчання, що забезпечують здобуття першої кваліфікації (часто називають «undergraduate degree»). Цей перший диплом вимагає загалом 3–4 років навчання, за винятком ветеринарії та медицини (5–6 років). Передбачається впровадження курсів меншої тривалості (прискорених) і можливість у результаті зміни тривалості року та інтенсивнішої роботи отримання першого диплома вже за два роки. У Великобританії найпоширеніші наступні кваліфікації: бакалаври мистецтв (BA), наук (BSc), освіти (BEd), інженерії (BEng), права (LLB), медицини (MB). Кваліфікація бакалавра має три варіанти «з відзнакою» залежно від кількості поглиблено вивчених і складених дисциплін: Honours degree – 1, Joint Honours degree – 2, Combined Honours degree – 3 (чи більше) дисципліни. Менш престижним є навчання та отримання «посередньої» (Ordinary Pass degree) бакалаврської кваліфікації з непоглибленим вивченням і засвоєнням дисциплін програми.

Після завершення навчання першого рівня студент може продовжити освіту для отримання вищої кваліфікації (postgraduate degree), яка часто називається «магістр». Найпоширеніші варіанти: магістр мистецтв (MA = Master of Arts), наук (Msc = Master of Science), бізнесу та управління (MBA–Master of Business Administration), права (LLM – Master of Law).

Отримання цього диплома відкриває шлях до студій докторського рівня з присвоєнням звання «доктор філософії» (PhD = D Phil = Doctor of Philosophy), рідше – «магістр філософії» (якщо рецензенти визнали рівень написаної дисертації нижчим від докторського). Інколи і лише за умови виконання належних самостійних досліджень докторське звання отримується відразу після бакалаврського. Деякі університети присвоюють кваліфікацію «бакалавр» після програми другого рівня (B. of Philosophy чи B. of Literature).

Докторантура у Великобританії. Найвища академічна кваліфікація в країні – докторська. Доктор має два рівні. Перший докторський ступінь – доктор філософії (PhD чи DPhil). Це звання, яке можна одержати у багатьох царинах, включаючи природничі, гуманітарні, інженерні науки, право (відзначимо, що галузь знань не вказується у назві ступеня). За нормою програма PhD вимагає трьох років денних (повного часу) занять після одержання бакалаврського диплома високого рівня (з відзнакою). За правилами, однак, не можна приступати до виконання програми PhD без попереднього отримання диплома (кваліфікації) магістра з науковим ухилом чи диплома поглибленого навчання. Переважна більшість університетів Великобританії вимагає від осіб без досвіду ведення наукової роботи, попереднього запису на магістерські програми.

Другим докторським ступенем у Великобританії є „вищий докторат” (Higher Doctorate), який присуджується на відзнаку значного внеску науковця у певну область досліджень на підставі його опублікованих праць. Рецензенти вільні у вимогах до аспіранта і саме рецензенти можуть дійти висновку, що рівень роботи не відповідає вимогам для PhD, рекомендуючи присудити лише ступінь магістра філософії (MPhil).

Перед захистом дисертація обов'язково повинна експонуватись в бібліотеці вищого навчального закладу для ознайомлення з нею наукової громадськості.

Підкреслимо, що одержання в кінці програми диплома PhD не гарантує зайнятості, певного рівня зарплати тощо. Він лише сприяє кар'єрі, свідчить про певні можливості та професійні вміння.

## Розділ VI. Навчання іноземців

Великобританія залишається одним із найпривабливіших місць навчання для іноземців. Однак країна не може задовольнити усі прохання, тому допуск у заклади вищої освіти йде через суворий відбір. Для підвищення шансів на вступ абітурієнт–іноземець повинен звернутися до Служби прийому (UCAS) восени за рік до навчання. Відомим джерелом інформації є відділення Британської Ради (British Council). Абітурієнт–іноземець повинен подати документ про середню освіту, який дає доступ до університету, й супровідні папери. Варто звернути увагу на підготовку до співбесіди, від якої залежить результат процедури відбору. Абітурієнти з країн Європейського Союзу, як і британські, повинні до 15 грудня надіслати запити до Служби прийому в університети і коледжі (UCAS), а вступники у мистецькі заклади – до Центрів прийому з мистецтв і дизайну (ADAR). За формальної відсутності обмежень у прийомі все ж існує суворий відбір претендентів. У випадку вступу на другий цикл вищої освіти чи на докторські студії претендент повинен звернутися безпосередньо до обраного закладу вищої освіти для отримання зразків форм запиту і необхідної інформації з процедурних питань. У Шотландії є своя служба обслуговування абітурієнтів – іноземців, яка, крім мовних курсів, організовує також навчальні програми різної тривалості для підвищення знань вступників до рівня, необхідного для навчання в одному з 13 шотландських університетів. Плату за навчання встановлюють самі навчальні заклади, але для упорядкування Держсекретар з освіти встановлює верхню межу, яку заборонено перевищувати. Інформацію про можливі гранти та інші форми фінансової допомоги іноземці можуть отримати у відділеннях Британської Ради у своїй країні.

Висновок:

- Освіта продовжує бути переважно традиційною. Такі тенденції найбільш явно прослідковуються в приватних школах (окреме навчання хлопців і дівчат, наявність строгої системи виховання, форма і т.д.).

- Велика увага при навчанні приділяється батьківському вихованні, особливо в початковій школі.

- Наявність в Англії спеціалізованих шкіл для дітей з обмеженими можливостями та вузько профілізовані - творчі, технічні, спортивні.

- Середня освіта різноманітна і довго перебувала в стані реформування, що вилилось у наявність різних за специфікою та кваліфікацією сертифікатів, представлена переважно коледжами. Саме по їх закінченні можна отримати атестат, який надає право роботи в певній галузі або продовжувати навчання у вищих навчальних закладах.

- Вища освіта поділяється на три послідовні етапи, які здобуваються протягом визначеного часу та має індивідуальний характер, враховуючи потреби здобувача освіти.

- У країні немає єдиного зразка диплома про вищу освіту. Тут захищеними є лише титули «бакалавр», «магістр», «доктор».

- Освіта, отримана у Великій Британії, дає значні переваги й розкриває більші можливості для своїх випускників.

#### Список використаної літератури

1. Балацька Н. Спрямування національної політики Великої Британії в галузі середньої та вищої школи. Рідна школа. 2009. № 8/9. С. 74–77.

2. Білова В. Етапи реформування шкільної освіти Великої Британії (кінець XIX та XX ст.) // Рідна школа. - 2005. - № 4 (квітень). - с. 78 - 80.
3. Демченко О. Співпраця сім'ї і школи у вихованні підростаючого покоління у Великій Британії // Директор школи. - 1999. - № 8 (56). - с.11.
4. Державні освітні стандарти Великої Британії // Директор школи. - 2001. - № 17 (травень). - с. 11 - 13.
5. Іванюк Т. Освітні реформи Великобританії 80 - 90-х р. XX ст. // Педагогічна газета. - 2002. - № 1. - С. 7.
6. Кнодель Л. Сучасна освітня система у Великій Британії. Директор школи. Україна. 2008. № 1. С. 68–72.
7. Локшина О. Підходи до реформування середньої освіти у Великій Британії // Освіта і управління. - 1999. - № 3. - с. 203 - 206.
8. Локшина О. Гекаченко Ю. Система шкільної освіти сполученого королівства Велика Британія та Північна Ірландія // Історія в школі. - 2001. - № 7. - с. 7.
9. Локшина О. Про розвиток шкільної освіти Англії на сучасному етапі // Педагогіка і психологія. - 2001. - № 2. - с. 119 - 127.
- 10.Сбруєва А. Досягнення, проблеми та перспективи англійської освітньої реформи (кінець XX - початок XXI ст.) // Рідна школа. - 2003. - № 6. - с.73 - 78